

Súhrnný monitoring vybraných elektronických médií

Súhrnný monitoring vybraných elektronických médií
(1. január 2002 - 31. apríl 2002)

Grafy:

(kliknutím na X sa zobrazí príslušný graf)

Médium	Politické subjekty	Štruktúra	Kauzy a témy
Súhrn	X	X	X
STV	X	X	X
TV Markíza	X	X	X
TA3	X	X	X
TV Joj	X	X	X
Slovenský rozhlas	X	X	X
Rádio Twist	X	X	X

Táto správa obsahuje kvantitatívnu a kvalitatívnu analýzu hlavných spravodajských a publicistických relácií vybraných elektronických médií za obdobie štyroch mesiacov (od 1. januára do 31. apríla 2002) zameranú predovšetkým na prezentáciu aktivít politických strán, vlády a prezidenta SR. V rámci monitoringu hlavných spravodajských a publicistických relácií boli hodnotiacimi kritériami priestor venovaný jednotlivým sledovaným subjektom, ako aj spôsob, akým boli dané subjekty zobrazené.

- **Najväčší priestor vo všetkých médiách získala vláda SR, pričom bola zároveň aj najviac kritizovaným subjektom**
- **Z politických strán získali najviac priestoru v médiách HZDS, SĎL a SMK, pričom však boli súčasne aj najviac kritizované**
- **Súhrnný monitoring spravodajských a publicistických relácií STV nepreukázal propagáciu konkrétneho politického subjektu, najviac priestoru získala vláda SR (40,8 %) a najprezentovanejšou stranou bolo opozičné HZDS (16,3 %).**
- **Z kvalitatívneho hľadiska bola vláda a HZDS najviac kritizované, keď o vláde odznelo na STV za monitorované obdobie 249 negatívnych zmienok.**
- **Najsledovanejšia súkromná televízia TV Markíza aj naďalej prezentovala v hlavnej spravodajskej relácii viac pozitívnych ako negatívnych zmienok iba o jednej politickej strane - mimoparlamentnej Aliancii nového občana**
- **TV JOJ poskytla zo všetkých monitorovaných médií najmenší priestor vláde, pričom však poskytla najväčší priestor tzv. bulvárnym informáciám**
- **Najviac kritiky na adresu vládneho kabinetu odznelo na oboch monitorovaných rádiách, pričom Slovenský rozhlas bol zo 460 negatívnymi zmienkami o vláde SR najkritičejší zo všetkých monitorovaných médií**

Minulý týždeň rozvírila hladinu verejnej mienky kauza v súvislosti s odchodom dvoch redaktorov relácie O päť minút dvanásť z verejnoprávnej STV, ktorí tak reagovali na zasahovanie do ich

novinárskej slobody zo strany vedenia. Spomínaná kauza podnietila sériu diskusií na tému skutočnej verejnoprávnosti Slovenskej televízie a spomínal sa aj možný tlak zo strany niektorých politických subjektov. V tejto správe sa preto zameriavame na analýzu spravodajských a publicistických relácií STV vzhľadom na dlhodobú prezentáciu jednotlivých politických strán a vlády SR, keďže predovšetkým v súvislosti s blížiacimi sa voľbami sa od verejn oprávnej televízie očakáva vysoká miera objektívnosti a vyváženosti. Už v minulosti sme taktiež viackrát poukázali aj na zodpovednosť súkromných vysielateľov pri šírení vyvážených informácií určených širokej verejnosti, najmä v hlavných spravodajských reláciách, keďže vysielacie frekvencie sú pokladané za verejný majetok slúžiaci potrebám verejnosti, a preto by nemali byť zneužívané na propagáciu určitých politických alebo ekonomických záujmov. Z uvedeného dôvodu, ako aj pre možnosť komparácie, sme do tejto správy začlenili aj výsledky monitoringu hlavných spravodajských relácií televízií JOJ, TA3 a TV Markíza, ako aj Rádia Twist a SRo.

Vo svojom tlačovom vyhlásení z dňa 4. júna 2002 MEMO 98 zaujalo stanovisko k situácii v súvislosti s odchodom dvoch redaktorov z relácie O päť minút 12, keď na jednej strane kritizovalo vedenie STV za direktívny postup pri presadzovaní konkrétneho politika do uvedenej relácie, na druhej strane predovšetkým na základe monitoringu potvrdilo, že strana ANO nemala vzhľadom na súčasné preferencie a v súvislosti so schválenou Chartou spravodajstva a publicistiky v spomínanej relácii adekvátne zastúpenie. Za obdobie troch mesiacov (od začiatku februára do konca apríla) získala strana ANO len 2,6 % celkového priestoru v tejto relácii, čo je o polovicu menej ako iný mimoparlamentný subjekt Smer (5, 3 %). Ďalej z uvedeného monitoringu vyplýva, že predstavitelia ANO sa ku konkrétnym témam inkriminovanej diskusnej relácie, teda k Zákonu o konflikte záujmov a k sociálnym zákonom, vyjadrovali vo všetkých monitorovaných médiách minimálne.

Súhrnný monitoring spravodajských a publicistických relácii STV, kde sme okrem Novín STV zaradilo aj Noviny plus, Minúty dňa a O päť minút 12 nepreukázal preferovanie konkrétnej politickej strany, najviac priestoru získala vláda SR so 40,8% z celkového priestoru, po nej nasleduje opozičné HZDS so 16,3%, ďalej SDL so 6,3%. Čo sa týka spôsobu prezentácie jednotlivých subjektov v spravodajských a publicistických reláciách STV, zaznamenali sme jednoznačnú prevahu neutrálnych a negatívnych informácií o všetkých sledovaných subjektoch. Najviac kritiky išlo na adresu vlády, po nej nasleduje HZDS, z koalíčných strán zase SDL a SMK. V hlavnej spravodajskej relácii Noviny STV bola prezentácia politických strán pomerne vyvážená, keď napríklad v porovnaní s predchádzajúcim obdobím získalo opozičné HZDS viac priestoru (9,3%). Dosť veľký priestor bol venovaný SDL najmä v súvislosti s udalosťami vo vnútri strany (predovšetkým v rámci odchodu niektorých členov zo strany a založením SDA) ako aj opätovnými hrozbami predsedu SDL o odchode z vládnej koalície. Vláda SR opakovane dostala najväčší priestor, takmer polovicu celého spravodajského času, čo je dlhodobý trend u všetkých monitorovaných médií. S prihliadnutím na blížiacu sa voľbu bude však veľmi dôležité, aby sa aktivity vlády jednoznačne a zreteľne oddelili od aktivít politických strán vo vládnej koalícii, keďže zneužívanie štátnych prostriedkov na kampaň v prospech určitých politických strán by bola v rozpore s Kodáňským dokumentom schváleným v roku 1990 a ktorého signatárom je aj SR. Z toho dôvodu sa nazdávame, že ak sa napríklad premiér Dzurinda vyjadruje jednoznačne k veciam súvisiacim s vládou SR, nemalo by byť v pozadí figurovať logo SDKÚ. Tento jav sa vyskytol aj v iných televíziách.

Najpopulárnejšia súkromná televízia TV Markíza aj naďalej prezentovala mimoparlamentnú Alianciu nového občana ako jedinou stranu, o ktorej v hlavnej spravodajskej relácii odznelo viac pozitívnych ako negatívnych zmienok a ktorá aj vzhľadom na pridelený časový priestor je dlhodobo treťou najprezentovanejšou politickou stranou. Zákon o vysielaní a retransmisii ako aj odporúčania Rady Európy č. (15) 99 hovoria o jednoznačnej potrebe zachovania vyváženého a nestranného spravodajstva aj u súkromných vysielateľov, predovšetkým počas predvolebnej kampane. Z ostatných monitorovaných subjektov sa kritike vyhol iba prezident Schuster, u všetkých ostatných strán (najmä

HZDS, SDL a SMK), predovšetkým pri prezentácii vlády (170 negatívnych zmienok) jednoznačne prevažovali negatívne zmienky nad pozitívnymi. Čo sa týka celkového priestoru, najviac ho získala vláda SR (43,1%), po nej nasleduje SDL, ANO a SMK (5,7 %). Hoci priestor venovaný Nadácii Markíza nebol v Televíznych novinách taký výrazný ako v predchádzajúcom období, v demokratickom svete býva bežnou praxou, že členovia politickej strany, ktorá sa uchádza o dôveru občanov vo voľbách, pozastavia svoje členstvo v charitatívnych a mimovládnych organizáciách aspoň počas predvolebnej kampane, aby tak nemohli zneužívať svoje postavenie na pozitívnu prezentáciu.

TV JOJ poskytla zo všetkých monitorovaných médií najmenší priestor vláde SR (29,1%), čo je približne o 15% menej ako ostatné monitorované médiá. Aj prezentácia ostatných subjektov je takmer ukážkovo rozdelená podľa tzv. tretinového modelu, keď tretinu priestoru získali koalíčné a tretinu opozičné politické strany. Po vláde získalo najviac priestoru HZDS (14 %), nasleduje SDL (13 %), SNS (12,1 %), SMK (5,9 %) a SDKÚ (5,9 %). Čo sa týka prezentácie jednotlivých subjektov, popri vyváženej prezentácii prezidenta SR prevládajú negatívne zmienky nad pozitívnymi takmer u všetkých politických strán (najviac SDL, HZDS a SMK) a predovšetkým u vlády SR, ktorá ich opäť obdržala najviac. Vzhľadom na celkovú kvalitu hlavnej spravodajskej relácie v TV JOJ treba povedať, že spomedzi všetkých médií prezentovala táto súkromná televízia najviac tzv. bulvárnych informácií, ktoré tvorili takmer 20% priestoru hlavnej spravodajskej relácie.

Spravodajská televízia a TA3 obohatila slovenské mediálne prostredie predovšetkým o pomerne rozsiahle zahraničné spravodajstvo, ktorému za monitorované obdobie vyčlenila 33,4% z celkového časového priestoru (vzhľadom na vysielaciu štruktúru tejto televízie MEMO 98 monitoruje iba dva spravodajské bloky v hlavnom vysielacom čase). Čo sa týka prezentácie jednotlivých subjektov, monitoring nezaznamenal propagáciu konkrétnej politickej strany, najviac priestoru získala vláda SR (43,2%), po nej nasleduje SDL (11,2%), ďalej opozičné H ZDS (9,2%) a SMK (7,3%). Strana premiéra Dzurindu a bývaleho zamestnávateľa riaditeľa televízie M. Lengyela získala 4,4% celkového priestoru, pričom o nej za sledované obdobie nebola zaznamenaná ani jedna pozitívna zmienka. Práve naopak, podobne ako u ostatných monitorovaných médií, prevládali s výnimkou prezidenta SR a SDA u všetkých ostatných subjektov negatívne informácie nad pozitívnymi, najviac sa ich opäť ušlo vláde SR, následne HZDS, SDL a SMK.

Slovenský rozhlas si už dlhšiu dobu udržiava povest' najdôveryhodnejšieho média, keď mu podľa posledného prieskumu dôveruje približne 75% obyvateľstva SR. Na základe výsledkov monitoringu tohto verejnoprávneho média jednoznačne nemožno hovoriť o lojálnosti k súčasnej vláde, keďže v spravodajských reláciách Slovenského rozhlasu odznelo na adresu Dzurindovej vlády najviac kritických zmienok (460). Kritizované však boli aj ostatné subjekty, predovšetkým HZDS, SMK a SDL. Čo sa týka celkového priestoru, najviac ho znovu získala vláda SR (47,6%), po nej nasleduje H ZDS (11,2%), SDL (6,2%) a prezident Schuster (4,7%). Dôležitým faktom je však aj skutočnosť, že v spravodajstve SR majú jednoznačnú prevahu neutrálne zmienky, ktorých za sledované obdobie o všetkých monitorovaných subjektoch odznelo 10718.

Podobne ako SR o, aj Rádio Twist podrobilo súčasnú vládu rozsiahlej kritike, čo sa premietlo do celkového počtu 300 negatívnych zmienok. Kritike sa však nevyhli ani ostatné subjekty (predovšetkým HZDS, SDL a SMK), keď jedinou stranou, kde prevládali pozitívne nad negatívnymi zmienkami bola DS. Najviac priestoru získala v hlavných spravodajských reláciách vláda SR (45,4%), po nej nasleduje HZDS (10 %), SDL a SMK.

Morálny kódex správania sa médií počas volebnej kampane

Od vyhlásenia oficiálneho termínu volieb predsedom parlamentu začala na Slovensku neoficiálna predvolebná kampaň, počas ktorej budú občania získavať dôležité informácie o politických subjektoch predovšetkým zo strany médií, ktoré by mali výrazne prispieť k ich kvalifikovanému

rozhodovaní sa v deň volieb. MEMO 98 v tejto súvislosti už v minulosti viackrát poukázalo na morálnu povinnosť predovšetkým štátom financovaných médií, ale aj súkromných, pri poskytovaní vyvážených a neskreslených informácií o všetkých aktéroch predvolebného zápasu. Vzhľadom na nedokonalosť volebnej a mediálnej legislatívy, ako aj v súvislosti s odporúčaniami Rady Európy č. (99) 15 a v neposlednom rade s prihliadnutím na niekoľkoročné skúsenosti MEMO 98 pri pozorovaní volieb v štruktúrach OBSE a OSN, sa MEMO 98 rozhodlo iniciovať tzv. morálny kódex správania sa médií počas volebnej kampane, na tvorbe ktorého asistujú mediálni odborníci z viacerých krajín. Morálny kódex je súhrnom pravidiel, ktoré platia počas volebnej kampane vo vyspelých demokratických krajinách, pričom však samozrejme nie sú v rozpore so súčasnou platnou legislatívou na Slovensku. MEMO 98 osloví v krátkom časovom horizonte médiá ktoré budú prinášať informácie o volebnej kampani a zároveň budú mať záujem dodržiavať základné zásady objektívneho informovania o voľbách zhrnuté v morálnom kódexe. Dodržiavanie spomínaných pravidiel budú potom kontrolovať predovšetkým samotné médiá, nezávislí zahraniční mediálni odborníci, ale v neposlednom rade hlavne samotní občania SR, ktorí tak budú mať jedinečnú príležitosť posúdiť, ktoré médiá im poskytujú neskreslené, vyvážené a objektívne informácie o kampani.

Vytvorenie tejto správy bolo podporené National Endowment for Democracy a Freedom House Slovakia.